

University of Groningen

Student Lab: Leeftijdsvriendelijke wijken

Brécheteau, Jennifer ; Rauws, Ward; Horst, Bert; Liem, Hannah

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Other version

Publication date:
2017

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Brécheteau, J., Rauws, W., Horst, B., & Liem, H. (2017). *Student Lab: Leeftijdsvriendelijke wijken: Who Cares: ontwerpprijsvraag voor nieuwe vormen van wonen, zorg en ondersteuning*. Gemeente Groningen.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

STUDENT-LAB

who cares

Ontwerpprijsvraag voor nieuwe
vormen van wonen, zorg en ondersteuning

www.prijsvraagwhocares.nl

INTRODUCTIE

De wijk is altijd in beweging. Er worden kinderen geboren, bewoners verhuizen, nieuwe winkels openen terwijl andere de deuren sluiten, en woningen worden opgeknapt, uitgebouwd of afgebroken. De wijk is dus nooit af. Door de tijd verschuiven behoeften, ontstaan nieuwe kansen en soms spanningen, en daarmee ook nieuwe opgaven. Eén van deze opgaven is de transformatie van wijken tot leeftijdsvriendelijke woonomgevingen.

U vraagt zich wellicht af: Ontbreekt het ouderen dan aan een thuis? Gelukkig niet. Wel vraagt een aantal trends beleidsmakers, bestuurders én bewoners opnieuw na te denken over hoe een goede leefomgeving voor ouderen eruit ziet.

Wanneer we slim vooruit denken en doen, blijft de wijk een plek waar je gelukkig oud kan worden.

In Nederland zijn nog nooit zoveel mensen 65 jaar of ouder geweest. Begin 2017 waren dit 3,1 miljoen, naar verwachting zal dit aantal groeien tot 4,7 miljoen in 2040. Zij vormen dan 26 procent van de bevolking (Ouderenfonds, 2017). In tegenstelling tot afgelopen decennia woont een groot deel van deze ouderen zelfstandig. Dit proces wordt versterkt door aanmoediging vanuit de overheid (De Lange & Witter, 2014). Tegelijkertijd wonen veel ouderen alleen en is de kijk op zorg en ondersteuning veranderd. Van ouderen wordt verwacht dat zij zich, eventueel met hulp van professionals of familie en vrienden, langer zelfstandig redden (SCP, 2015).

Deze veranderingen leiden tot andere wensen en behoeften van ouderen met betrekking tot hun woonomgeving. Het gaat bijvoorbeeld om de bereikbaarheid van voorzieningen, het aanpassen van woningen of de mogelijkheden rondom digitale ondersteuning.

WHO CARES is een landelijke ontwerp prijsvraag om ideeën te verzamelen en ontwerpkracht te activeren voor het leeftijdsvriendelijk inrichten van wijken. Immers, een stad die goed is ingericht voor senioren en kwetsbaren is een stad voor iedereen. *Een stad van acht tot tachtig!*

Op uitnodiging van de gemeente Groningen hebben Masterstudenten van de Rijksuniversiteit Groningen het vraagstuk onderzocht. Zij hebben in kaart gebracht op welke aspecten gelet dient te worden bij het leeftijdsvriendelijk maken van een wijk. De Oosterparkwijk in Groningen diende hierbij als casus.

Dit boekje is een bundeling van de resultaten. Het start met een korte introductie van de wijk. Vervolgens wordt een zestal thema's uitgewerkt die van belang zijn voor een leeftijdsvriendelijke wijk. Er wordt gekeken naar de woningvoorraad en de inrichting van de openbare ruimte. Er is aandacht voor de sociale verbondenheid tussen generaties en daarmee samenhangende maatschappelijke participatie van ouderen. Daarnaast is de toegankelijkheid en het aanbod van voorzieningen bekeken alsmede barrières voor de mobiliteit van ouderen in de wijk. De publicatie wordt afgesloten met een aantal aanbevelingen in de vorm van ontwerpcondities.

We hopen van harte dat het u inspireert in het denken over leeftijdsvriendelijke woonomgevingen!

De studenten van het vak
Revitalisatie van de Wijk,
2016-2017

Jennifer Brécheteau
Dr. Ward Rauws
Rijksuniversiteit Groningen

Bert Horst
Hannah Liem
Gemeente Groningen

WIJKBESCHRIJVING

OOSTERPARKWIJK

De Oosterparkwijk is gelegen aan de oostkant van Groningen tussen het stad-centrum en het Van Starkenborghkanaal in (zie figuur 1). De wijk wordt omringt door zowel water als door ontsluitings-wegen. Rond 1915 vond de eerste bouw plaats in de Oosterparkwijk, met de realisatie van een verzorgingstehuis voor de opvang van ernstig zieken (het Treslinghuis). Het 'Rode Dorp' en het 'Blauwe Dorp', beiden bedoeld voor de allerarmsten werden als snel daarna in 1918 en 1919 gebouwd. De wijk werd opgezet om krotopruijing in de oude stad mogelijk te maken en de 'paupers' uit de stad te weren (CBK Groningen & Platform GRAS, 2014).

Plan Oost vormde met 750 arbeiders-woningen de volgende uitbreiding van de wijk. Door de snelle groei van de wijk werd er tussen 1920 en 1940 een groot aantal scholen, kerken en andere voorzieningen gebouwd. In deze jaren waren cafés in de wijk niet toegestaan door de gemeente, zodat arbeiders zich niet konden verleiden tot het krijgen van slechte gewoontes. Hiermee was de Oosterparkwijk een schoolvoorbeeld van een arbeiderswijk.

De ruim opgezette wijk met veel groen moest daarbij de gezondheid van de arbeiders bevorderen. Ook na de Tweede Wereldoorlog werd verder gebouwd aan de arbeiderswijk door veel ruimte te maken voor bedrijvigheid en industrie langs het Van Starkenborghkanaal.

In 1973 werd de hele vooroorlogse Oosterparkwijk aangewezen als stads-vernieuwingsgebied met als gevolg renovatie op grote schaal.

De schakering wijkvernieuwingen heeft in de Oosterparkwijk voor veel verandering gezorgd, in de vorm van plannen voor nieuwe woningen of het opknappen van woningen (Gemeente Groningen, z.d.). Een deel van de wijk is gesloopt, zoals het Rode Dorp.

Daarnaast waren de slechte bouw- en woon-technische kwaliteit van veel woningen en het beschikbaar komen van modernere (en grotere grondgebonden) woningen in veel andere wijken, een aanleiding voor veel inwoners van de Oosterparkwijk om te verhuizen naar andere wijken. Daarmee daalde het aantal inwoners van 19.000 naar rond de 12.000. Van deze 12.000 inwoners is het aandeel 65 plussers z'n 10% (Who cares, 2017). Ten opzichte van de rest van Groningen en het landelijk gemiddelde wonen er relatief weinig ouderen in de Oosterparkwijk.

In het vervolg van dit hoofdstuk verkennen we de Oosterparkwijk verder. Er wordt een overzicht gegeven van de voorzieningen in de wijk en waar deze zijn gelegen. De openbare ruimte van de wijk is in kaart gebracht en we analyseren de transportnetwerken in de wijk. Tot slot bespreken we de woningvoorraad van de wijk en de mogelijkheid van maatschappelijke participatie in wijk.

Figuur 1 Locatie Oosterparkwijk ten opzichte van de stad Groningen

Figuur 2 Voorzieningen in de Oosterparkwijk

Kapper, tabakzaak & Lidl

Action, bloemenzaak & brievenbus

Apotheek en tandarts

Jumbo

Franciscus kerk & Oosterparkheem (ouderen)

Bushalte Wielewaalplein

Kapper

Café

Autoverhuur

Voedselbank

Buurthuis d'Oliemolen

Denksportcentrum

Garage, trimsalon, fietsenwinkel

Paradijsstraat (jongeren)

Tankstation

Buurtsuper (groenteboer)

Treslinghuis

VOORZIENINGEN IN DE OOSTERPARKWIJK

De Oosterparkwijk heeft een aantal voorzieningen die relevant zijn voor ouderen. Deze zijn weergegeven in figuur 2. De wijk kent basisvoorzieningen als supermarkten, artsen een apotheek, buurthuizen, kappers, een café, en een bloemist. Een meer uitzonderlijke voorziening in de wijk is de voedselbank.

OPENBARE RUIMTE

De Oosterparkwijk is een ruim opgezette wijk met veel groen. De wijk heeft zijn naam ook te danken aan de gelijknamige groenvoorziening “Het Oosterpark”, dat bij de aanleg van de wijk in het oosten van de stad gesitueerd lag. Naast het Oosterpark ligt in de wijk ook het Pioenpark en zijn er in westen van de Oosterparkwijk symmetrisch aan de Zaagmuldersweg de Gorechtvijvers aangelegd (zie figuur 3). Ten slotte wordt de openbare ruimte van de Oosterparkwijk gekenmerkt door verschillende buurttuinen en binnenterreinen, verscheidene van deze binnenterreinen zijn voorzien van speel- en groenvoorzieningen (Gemeente Groningen, 2016).

MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE EN WERKGELEGENHEID

In de Oosterparkwijk zijn er verschillende activiteiten die bewoners de kans geven maatschappelijk actief te zijn. Zo zijn er mogelijkheden om vrijwilligerswerk te doen en er zijn verschillende stichtingen en verenigingen waaraan deelgenomen kan worden. Dit geeft ook voor ouderen de mogelijkheid om, na het pensioen, maatschappelijk actief te blijven in de buurt. Naast deze mogelijkheden om te participeren is er ook betaalde werkgelegenheid. In tabel 1 worden de verschillende mogelijkheden om te kunnen participeren in de wijk weergegeven.

Betaalde arbeid	Vrijwilligerswerk	Stichting en vereniging
O.a. Jumbo, Action, Lidl, Praxis, cafetaria, kroegen, fietsenzaak, kapperszaak, autobedrijven.	O.a. Treslinghuis, WIJ-team Oosterparkwijk, Tweedehands kledingwinkel.	O.a. Toentje, Ons Belang, Voedselbank, Leger des Heils, Mamamini.

Tabel 1 Werkgelegenheid in de Oosterparkwijk

Figuur 3 Openbare ruimte in de Oosterparkwijk

MOBILITEIT IN DE OOSTERPARKWIJK

De Oosterparkwijk heeft een aantal belangrijke ontsluitingswegen, namelijk het Damsterdiep, de Zaagmuldersweg, de Petrus Campersingel en de Oosterhamrikade. In delen van de wijk is het moeilijk om de auto te parkeren. Werknemers van het naastgelegen ziekenhuis (UMCG) gebruiken de wijk om gratis hun auto te stallen. Naast de auto wordt er in de Oosterparkwijk veel gebruik gemaakt van de fiets. Een deel van de belangrijkste fietsroutes loopt samen met de autoroutes. Er zijn naast deze vervoersmogelijkheden ook een aantal buslijnen die de wijk doorkruisen. De buslijnen die de wijk met het centrum verbinden zijn vooral aan de rand van de wijk gelegen. In figuur 4 worden de verschillende infrastructuren weergegeven in kaarten.

DE WONINGVOORRAAD

De historische ontwikkelingen in de Oosterparkwijk hebben ervoor gezorgd dat de woningvoorraad zeer divers is. Er zijn in verhouding met Groningen procentueel gezien meer huurwoningen in de Oosterparkwijk aanwezig (38% tegenover 55%). Het percentage huurwoningen in corporatie bezit in Nederland ligt nog lager, namelijk op 20%. In 2015 is 25% van de woningvoorraad koopwoning in de oosterparkwijk. In Groningen is dat 38%. In Nederland ligt het percentage hoger, namelijk op 57%. Het overige deel wordt particulier verhuurd.

Er staan in de Oosterparkwijk 6.271 woningen waarvan de gemiddelde WOZ-waarde 128.900 euro bedraagt (Gronometer, 2016). Dit is een stuk lager dan het stedelijk gemiddelde van Groningen.

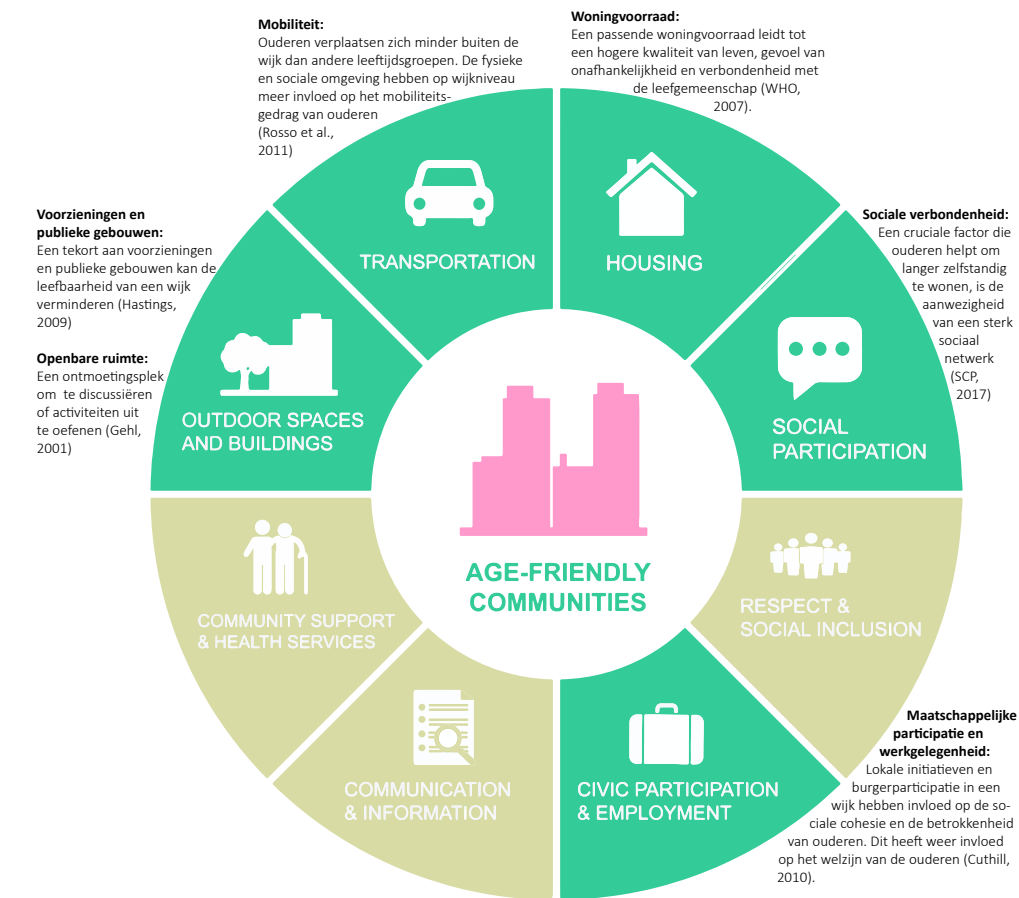

Figuur 4 Mobiliteit in de Oosterparkwijk

FACTOREN DIE DE LEEFTIJDVRIENDELIJKHEID VAN DE WIJK BEINVLOEDEN

Het huidige overheidsbeleid zorgt ervoor dat ouderen steeds langer zelfstandig thuis zullen blijven wonen. Veel verzorgingshuizen sluiten en mantel- en thuiszorg wordt belangrijker. Een deel van de zelfstandig wonende ouderen zijn vitaal en zijn niet afhankelijk van hulp. Een ander deel kampt met chronische ziekten of beperkingen (Meulenkamp et al., 2011). Omdat ouderen langer thuis wonen, eventueel met hulp of ondersteuning, veranderen de wensen

voor hun woonomgeving. In dit hoofdstuk analyseren we factoren die de leeftijdsvriendelijkheid van de wijk beïnvloeden. Dit zal gedaan worden aan de hand van zestal thema's. Deze thema's zijn gebaseerd op de "Age-Friendly Cities Guide", uitgelicht in figuur 5 (WHO, 2007). Om praktische redenen is een aantal aspecten niet onderzocht. Deze aspecten zijn desalniettemin belangrijk in de transitie naar leeftijdsvriendelijke wijken.

Figuur 5 Uitgelichte thema's voor een leeftijdsvriendelijke wijk (Gebaseerd op WHO 2007).

1. SOCIALE VERBONDENHEID

Sociale verbondenheid heeft te maken met het sociaal netwerk van iemand. Dit netwerk bestaat uit verschillende soorten banden (Granovetter, 1973). Naarmate men ouder wordt neemt het aantal sterke banden, dit zijn banden met familie en goede vrienden, af door overlijden van familie en vrienden (Buffel et al., 2011). De afname van sterke banden in combinatie met afname van mobiliteit kan leiden tot sociale isolatie op hogere leeftijd.

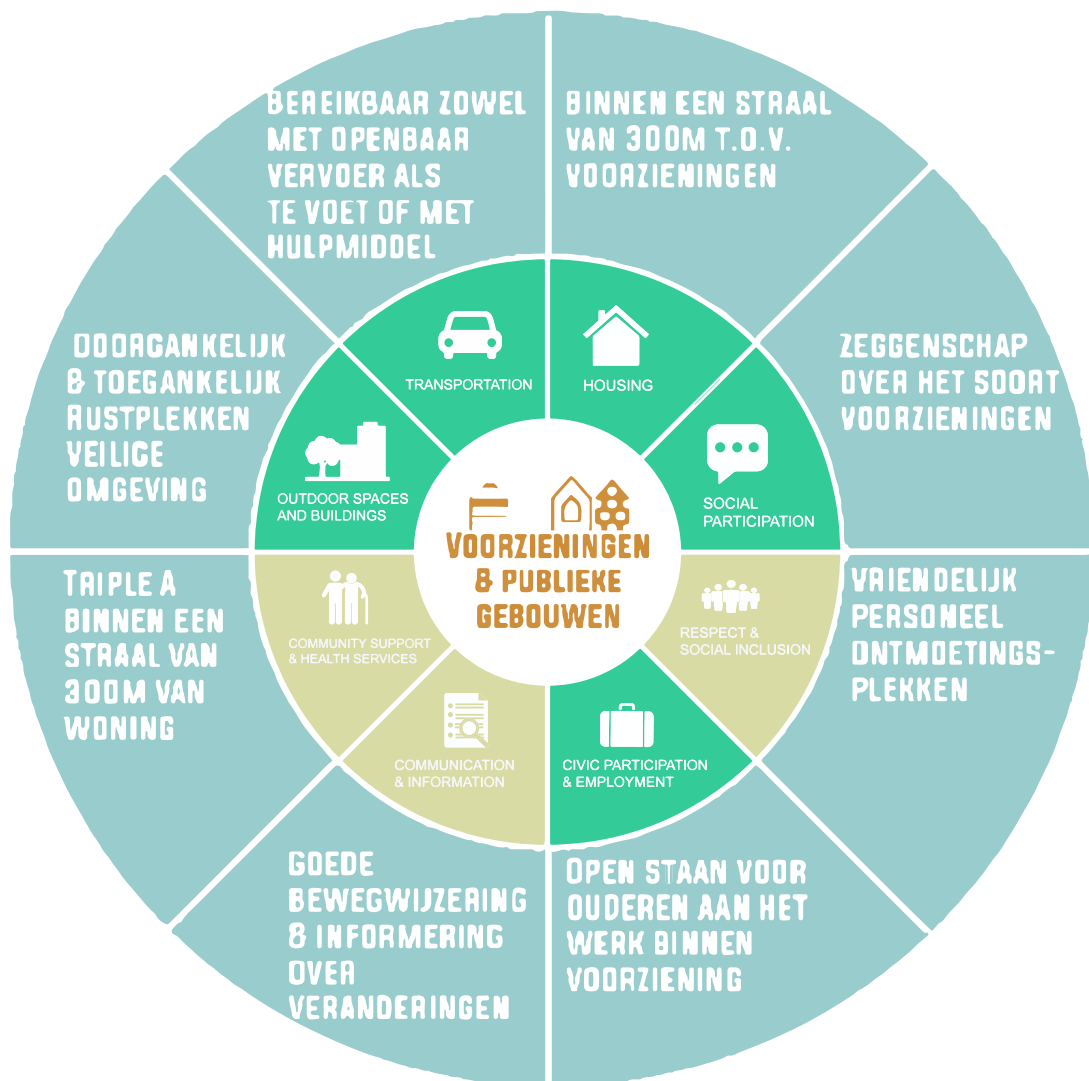
Hierdoor neemt voor ouderen het belang van zwakke banden, dit zijn bijvoorbeeld kennissen, toe (Buffel et al., 2011). Bij sterke banden is de afstand van minder belang om de banden te onderhouden, dit is bij zwakke banden wel van belang.

Banden met de buurt worden versterkt wanneer er blijvende interactie tussen burens is en ze deelnemen in lokale organisaties (Oh, 2003). Ouderen zijn afhankelijk van de mogelijkheden die de omgeving biedt om banden te vormen

en te onderhouden (Buffel et al., 2011). Als mogelijkheden worden winkels, parken, buurthuizen en dergelijke gezien, want hier zijn ontmoetingen mogelijk. Goede toegang tot het openbaar vervoer stimuleert het onderhouden van sociale netwerken en actief gedrag. Fysieke interventies in de wijk kunnen bijdragen aan de sociale interactie in de wijk (Gilroy, 2008; Alley et al., 2007). Naast fysieke interventies die de toegankelijkheid en aantrekkelijkheid in de wijk vergroten, zoals het plaatsen van bankjes, is het organiseren van activiteiten voor ouderen een vaak gebruikte manier om sociale verbondenheid te creëren. Het investeren in vrijetijdsactiviteiten voor ouderen is volgens Toepoel (2012) een effectieve tool om sociale isolatie tegen te gaan. Hierbij merkt zij op dat actieve activiteiten beter bijdragen aan sociale integratie dan passieve activiteiten. In figuur 6 staan de indicatoren die een rol spelen als het gaat om de sociale verbondenheid in een wijk.

Figuur 6 Indicatoren die invloed hebben op sociale verbondenheid in de wijk

Figuur 7 Indicatoren die invloed hebben op de voorzieningen en publieke gebouwen (Gebaseerd op WHO, 2007)

2. VOORZIENINGEN EN PUBLIEKE GEBOUWEN

De leeftijdsvriendelijkheid van publieke gebouwen en voorzieningen kan gemeten worden aan de hand van de volgende factoren: iemands '*life satisfaction*', omgevingsfactoren, de bereikbaarheid, toegankelijkheid en doorgankelijkheid van de voorzieningen en publieke gebouwen.

De tevredenheid van een wijk heeft volgens Sirgy en Cornwall (2002) invloed op iemands persoonlijk *life satisfaction*. Deze tevredenheid wordt opgedeeld in fysieke en sociale eigenschappen, waarbij het bij de fysieke eigenschappen gaat om de faciliteiten in de wijk en de nabijheid van deze faciliteiten en de kwaliteit van de omgeving. Onder sociale eigenschappen worden de sociale interacties met burens en de mogelijkheid om buitenshuis activiteiten te doen gerekend. Goede en voldoende voorzieningen en publieke gebouwen kunnen hierin van belang zijn, een tekort kan leiden tot negatieve effecten in de wijk wat de leefbaarheid verminderd (Hastings, 2009).

De fysieke omgeving van de wijk is van invloed op de sociale dimensie van de buurt (Buffel et al., 2011). De tevredenheid over de ontmoetingsplekken en de publieke ruimte zetten zich vaak om in tevredenheid over de sociale contacten in de buurt en omgekeerd. Daarom is het van belang dat de fysieke ruimte zo wordt ingericht dat ontmoetingen en interacties kunnen plaatsvinden.

De ontmoetingskans is het grootst in winkels, parken en voorzieningen.

Naast dat een buurtsupermarkt een ontmoetingsplek kan zijn, dient deze ook de zelfredzaamheid van ouderen (Rikken-gaa, 2014).

Uit onderzoek van het RIVM (2012) blijkt dat de buurtvoorzieningen vaak onvoldoende toegankelijk zijn voor mensen met lichamelijke beperkingen. De toegankelijkheid tot voorzieningen wordt beïnvloed door de mate waarin een oudere mobiel is. Naarmate iemand ouder wordt, neemt de mobiliteit van een persoon vaak af. Dit betekent dat de actieradius van die persoon verkleint (Naaldenberg et al., 2012). Volgens Galle & van der Wagt (2007) moeten voorzieningen en publieke gebouwen aan drie eisen voldoen om goed toegankelijk te zijn. Allereerst moeten de voorzieningen bereikbaar zijn. Dat betekent dat de afstand tot een voorziening zelfstandig af te leggen moet zijn.

Daarnaast moet toegang tot het gebouw mogelijk zijn. Hierbij is het belangrijk dat geen barrières zijn voor ouderen met een beperkte mobiliteit.

Als laatste moet een gebouw doorgankelijk zijn. Dit wil zeggen dat ouderen makkelijk door een gebouw moeten kunnen bewegen.

Merkens (2015) noemt daarbij drie hoofdvoorzieningen die van belang zijn voor de zelfredzaamheid, namelijk een supermarkt (bv Aldi), een Apotheek en een Arts.

Deze drie voorzieningen worden door Merkens ook wel de *'Triple A'* voorzieningen genoemd. Daarnaast wijzen Doorten & Meurs (2015) erop dat de publieke ruimte zelf, een aangename verblijfplaats moet zijn. Voldoende aanbod en goed onderhoud zijn hierbij van belang, omdat dit bijdraagt aan het gevoel van veiligheid van ouderen (Mendes de Leon et al., 2009). In figuur 7 wordt een overzicht gegeven van de elementen die een rol spelen als het gaat om de leeftijdsvriendelijkheid van voorzieningen en publieke gebouwen.

3. OPENBARE RUIMTE

Openbare ruimte kan worden gezien als een ruimte waar verschillende culturen en leeftijden toegang tot hebben, elkaar kunnen ontmoeten en activiteiten kunnen uitoefenen (Carr et al., 1992; Gehl, 2001). Ook voor de openbare ruimte zijn er verschillende factoren van belang die de leeftijdsvriendelijkheid hiervan beïnvloeden. Deze factoren zijn: toegankelijkheid en de veiligheid van de openbare ruimte.

Een compacte wijkopzet bevordert de toegankelijkheid en het gebruik van de openbare ruimte (Pasaogullari & Doratli, 2004). Een compacte wijk zorgt ervoor dat de afstanden tussen inwoners en de openbare ruimte wordt gereduceerd. De afstand die ouderen moeten overbruggen naar de openbare ruimte kan daarom gezien worden als een indicator voor de leeftijdsvriendelijkheid.

Naast het gemak waarmee de openbare ruimte betreedt speelt ook de zichtbaarheid van de openbare ruimte een rol. Een park dat zichtbaar is vanaf de straat vergroot de sociale veiligheid en maakt het aantrekkelijker voor ouderen om dit park te gebruiken (Project for Public Space, 2000).

Wanneer ouderen de openbare ruimte moeizaam in gebruik kunnen nemen, zullen zij ook minder doen. Zelfs kleine obstakels als hoge stoepranden, kunnen voor een deel van de ouderen begrenzen in hun doen en laten. Niet iedere oudere ervaart de openbare ruimte hetzelfde, daarom is het van belang dat er rekening gehouden wordt met de verschillende capaciteiten van ouderen. Ook kan fysieke of mentale achteruitgang van ouderen later een obstakel voor ze gaan vormen bij het gebruik van de openbare ruimte (Waldinger, 2015).

Het gevoel van veiligheid over de openbare ruimte kan afnemen naarmate mensen ouder worden (Francis et al., 2012). Het imago hiervan is daarbij van groot belang. Dit imago wordt beïnvloed door een aantal factoren waarbij het onderhoud als belangrijkste wordt gezien (Hines, 2001). Wanneer de openbare ruimte goed wordt onderhouden zal deze ook als aantrekkelijker gevonden en intensiever worden gebruikt. Door intensiever gebruik vindt er ook meer sociale controle plaats wat vervolgens het gebruik voor ouderen nog aantrekkelijker maakt.

4. MOBILITEIT

De mobiliteit van ouderen in de wijk is afhankelijk van verschillende factoren: Veiligheid, de beschikbaarheid van vervoer & faciliteiten, de gezondheid en de informatie voorziening. Deze verschillende factoren kunnen invloed hebben in hoe een ouder zich verplaatst en hoe mobiel zij zich voelen.

Het gevoel van veiligheid is een belangrijk aspect in het verplaatsingsgedrag van ouderen. Een gevoel van onveiligheid, bijvoorbeeld door een gebrek aan straatverlichting, kan een negatieve invloed hebben op de voortbeweging van ouderen binnen de wijk (Clarke & Nieuwenhuijsen, 2009).

Ook het autoverkeer in de wijk kan door ouderen als belemmerend worden gezien (Rosso et al., 2011).

Auto- en fietsgebruik neemt af naarmate men ouder wordt. Wel is de actieradius van ouderen die de beschikking hebben over een auto aanzienlijk groter dan van ouderen die geen rijbewijs hebben (Naaldenberg et al., 2012).

Ook de nabijheid van openbaar vervoer zorgt voor een betere mobiliteit en een grotere actieradius voor ouderen (Murray et al., 1998; Naaldenberg et al., 2012). Daarnaast is de kwaliteit van het openbaar vervoer van invloed op de mate waarin ouderen deze voorziening gebruiken.

Volgens Fiedler (2007) wordt de kwaliteit van het openbaar vervoer bepaald door 'harde' en 'zachte' factoren.

Onder 'harde' factoren wordt de frequentie en het comfort van de voertuigen gerekend. Onder de 'zachte' factoren wordt de service, veiligheid en communicatie gerekend.

Transportmiddelen maken niet alleen verplaatsingen mogelijk. Ze zijn ook een middel om toegang te krijgen tot sociale netwerken/relaties (Allen, 2008). Sociale netwerken zijn onder andere van belang voor ouderen omdat deze het gevoel van eenzaamheid verminderen. Daarmee heeft mobiliteit indirect invloed op de mentale gezondheid van ouderen.

Goede communicatie van informatie over het openbaar vervoer is cruciaal voor ouderen. Fiedler (2007) stelt dat informatie voldoende zichtbaar, begrijpelijk en ook hoorbaar moet zijn, zodat diverse groepen ouderen gebruik kunnen maken van het openbaar vervoer. Het is verstandig deze informatie zowel in digitale vorm als op papier aan te bieden. Dit omdat ouderen in het algemeen (nog) minder toegang hebben tot digitale middelen (Lager et al., 2014).

Tot slot is participatie en betrokkenheid van ouderen bij het plannen van vervoersdiensten en de inrichting van de fysieke infrastructuur wenselijk. Door het uitwisselen van kennis kunnen beleid en interventies beter worden afgestemd op de wensen van de gehele wijkgemeenschap (WHO, 2007).

5. WONINGVOORRAAD

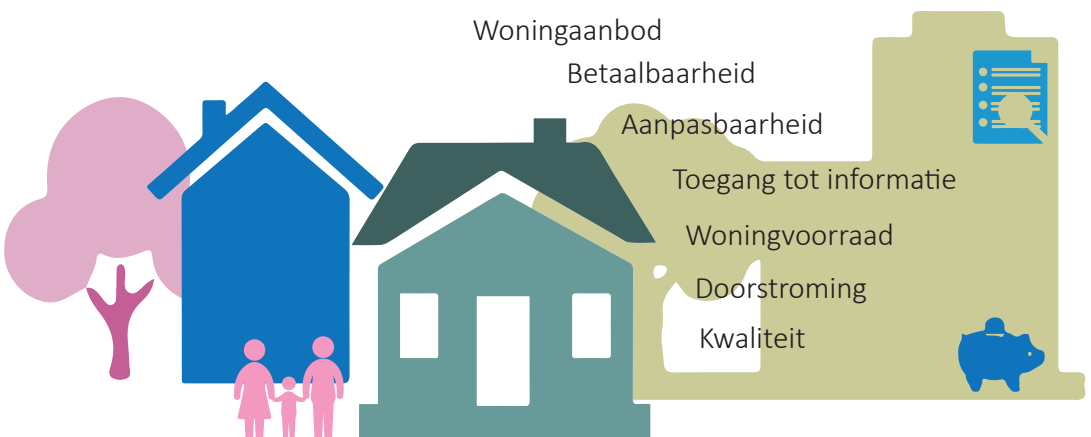
De woningvoorraad van een wijk is een invloedrijke factor voor de leeftijd-vriendelijkheid van de betreffende wijk. In figuur 8 staan de indicatoren die invloed hebben op de waardering van de woningvoorraad. Gezien de trend van een ouder wordende populatie is een gevarieerd woningaanbod nodig. Meer woningen dienen geschikt te zijn voor ouderen of gemakkelijk aanpasbaar te zijn. Een woning kan op deze manier gemakkelijk levensloop bestendig gemaakt worden.

Die aanpasbaarheid kan bij de bouw van een woning bevorderd worden door in de maatvoering daarmee rekening te houden (Vegter, 2006). Ook bij de revitalisatie van verouderde woningen dient rekening te worden gehouden met de huidige en toekomstige behoeften van ouderen (Tinker & Ginn, 2015). Waarbij het van belang is dat ook gelet wordt op de betaalbaarheid van de woningen voor de doelgroep.

Wanneer woningen zelf aangepast worden zal er naast de fysieke aspecten die van belang zijn in de woning ook gelet moeten worden op de psychologische aspecten.

Zo is de ‘meaning of home’ voor ouderen belangrijk. Gedurende de jaren wordt een band met de woning opgebouwd, wanneer er teveel veranderingen in de woning plaatsvinden kan de ‘meaning of home’ veranderen. Als bij het aanpassen van de woningen zoveel mogelijk hetzelfde wordt gelaten zal dit bijdragen aan een prettig gevoel van thuis (Iwarsson et al., 2016).

Het aanpassingen van woningen kan de doorstroming in de woningvoorraad bevorderen. Grotere eengezinswoningen komen op deze manier vrij voor jongere gezinnen. Toch moeten hier niet al te grote verwachtingen worden gekoesterd. Ouderen zijn relatief honkvast (Bureauvifftig, 2015).

figuur 8 indicatoren voor een leeftijdsvriendelijke woningvoorraad

6. MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE EN WERKGELEGENHEID

Een leeftijdsvriendelijke buurt voorziet ouderen in de mogelijkheden om, ook na hun pensioen, een bijdrage te leveren aan de buurt. Participatie kan door middel van betaald werk of vrijwilligerswerk als daarvoor wordt gekozen, en door betrokken te blijven bij politieke processen (Emlet & Mocer, 2011).

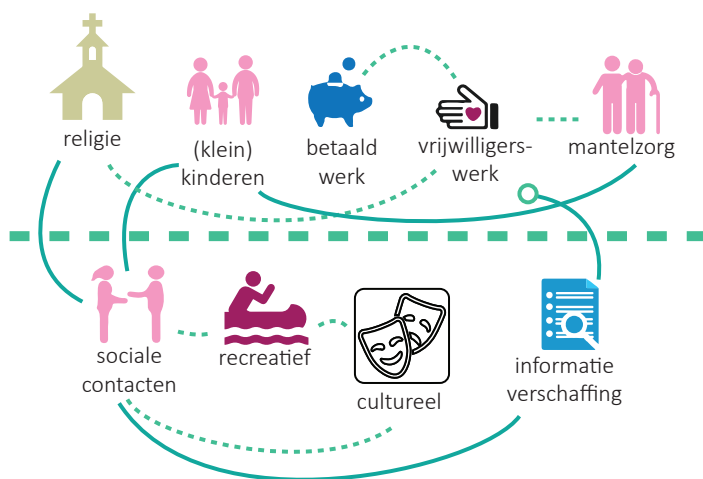
Uit onderzoek van het WHO (2007) blijkt dat veel ouderen het prettig vinden om actief te blijven (werken) en daarom ook graag vrijwilligerswerk doen in hun buurt. Uit onderzoek van Morrow-Howell et al. (2003) blijkt dat ouderen die vrijwilligerswerk doen, een betere gezondheid ervaren. Dit komt omdat men hun eigen sociale netwerk hiermee vergroot. Naast dat ouderen graag willen participeren, geven ze in het onderzoek van het WHO (2007) aan dat ze een belangrijke rol willen blijven spelen binnen de familie. Ouderen willen volgens Steverink & Lindenberg (2006) graag het gevoel hebben dat ze nog nuttig zijn. De zorg voor kinderen en kleinkinderen geef hen dit gevoel.

Om die reden willen ouderen juist niet van hun familie worden afgezonderd, maar graag in de buurt blijven wonen (WHO, 2007).

Ouderen geven ook aan dat ze graag meer activiteiten in de buurt hebben van hun leefomgeving. Het liefst activiteiten die een betere integratie met de buurt, andere leeftijdsgroepen en culturen teweeg brengen.

Hoe meer tijd ouderen spenderen aan sociale activiteiten, hoe meer levenszin zij krijgen. Dit leidt tot een grotere motivatie om gezondheid bevorderende activiteiten te doen (Zhang & Zhang, 2015).

Een divers assortiment aan activiteiten waarbij ouderen mee kunnen doen, moedigt meer participatie aan (WHO, 2007). De informatieverschaffing van de activiteiten is belang voor de opkomst van ouderen. In figuur 9 zijn de verbanden van deze indicatoren schematisch weergegeven.

figuur 9 indicatoren die bijdragen aan de participatie van ouderen ten behoeve van de maatschappij

HOE ZIT HET IN DE OOSTERPARKWIJK?

Laten we de sterke en zwakke punten van de Oosterparkwijk als leeftijdsvriendelijke wijk beschouwen. Deze analyse is gebaseerd op interviews, enquêtes, observaties en inzichten uit de literatuur (zie bijlage 2 voor een verantwoording). Hierbij wordt gebruikt gemaakt van het SSKK model. Dit model richt zich op de invloed van het individu en van de omgeving op de kwaliteit van leven (De Jonghe, 1997).

Het bestaat uit twee dimensies:

- 1) het effect van een bepaalde factor; belemmerend dan wel faciliterend,
- 2) niveau waarop de factor betrekking heeft; het individu of de omgeving.

Het is een van oorsprong psychiatrisch model dat ook bruikbaar is voor het analyseren van de wijk als leefomgeving. Geredeneerd vanuit het SSKK-model betekent een leeftijdsvriendelijke wijk dat de omgeving zo is ingericht dat deze ouderen steunt in een goed, zelfstandig leven dan wel belemmeringen daarbij wegneemt.

Ook dient een leeftijdsvriendelijke wijk de eigen kracht van ouderen te bevorderen, dan wel toenemende kwetsbaarheden te compenseren.

Figuur 10: Triple A voorzieningen binnen 300m

**SSKK MODEL VOOR VOORZIENINGEN
EN PUBLIEKE GEBOUWEN**

De voorzieningen in de Oosterparkwijk leveren **steun** doordat zij tevens als ontmoetingsplek voor ouderen dienen. Een dergelijke plek maak sociaal contact mogelijk en voorziet op deze manier in de sociale behoefte van wijkbewoners. Verder geeft men aan dat er voldoende winkelaanbod is in de Oosterparkwijk. Deze worden als goed bereikbaar, toegankelijk en doorgankelijk ervaren. De winkels zijn goed en ruim ingericht en het personeel krijgt scoort goed. Wel is er op sommige plekken ruimte voor verbetering als het gaat om de bereikbaarheid.

De openbare ruimte geeft helaas **stress** als het gaat om voorzieningen. Er zijn slechts in een klein deel van de wijk alle triple A voorzieningen binnen 300 meter aanwezig (zie figuur 10). Ook zorgt de inrichting van de Oosterparkwijk soms voor een slechtere bereikbaarheid van voorzieningen, door bijvoorbeeld gevaarlijke oversteekplaatsen rondom deze voorzieningen. Het verminderen van de stressfactoren maakt de Oosterparkwijk een aantrekkelijkere wijk voor ouderen.

Figuur 11 SSKK model van voorzieningen en publieke gebouwen

Naast de karakteristieken uit de wijk, ervaren individuen ook **kwetsbaarheden** of krachten. Een kwetsbaarheid van het individu is het minder vitaal worden. Dit is voor elke ouder verschillend en kan zomaar veranderen.

Voor een deel van de individuen in de wijk zijn de voorzieningen en publieke gebouwen niet binnen 300 meter te bereiken. Ook dit hangt af van de mate waarin een individu kwetsbaar is.

De mogelijkheid om verschillende activiteiten buitenshuis te ondernemen biedt daarentegen **kracht** aan het individu.

Doordat de verscheidene activiteiten op verschillende locaties in de wijk te ondernemen zijn, worden ouderen gestimuleerd om ook sociaal actief te blijven met een bereikbare afstand. In figuur 11 is het SSKK-model van voorzieningen en publieke gebouwen weergegeven.

SSKK MODEL VOOR OPENBARE RUIMTE

In figuur 12 worden de belemmerende factoren van het SSKK-model weergegeven als het gaat om de openbare ruimte in de Oosterparkwijk. Deze factoren hebben invloed op hoe stressvol de omgeving wordt ervaren. Daarnaast heeft het ook invloed op hoe kwetsbaar de individu zich voelt wanneer deze gebruik maakt van de openbare ruimte.

Allereerst worden de activiteiten in de openbare ruimte genoemd als aandachts-

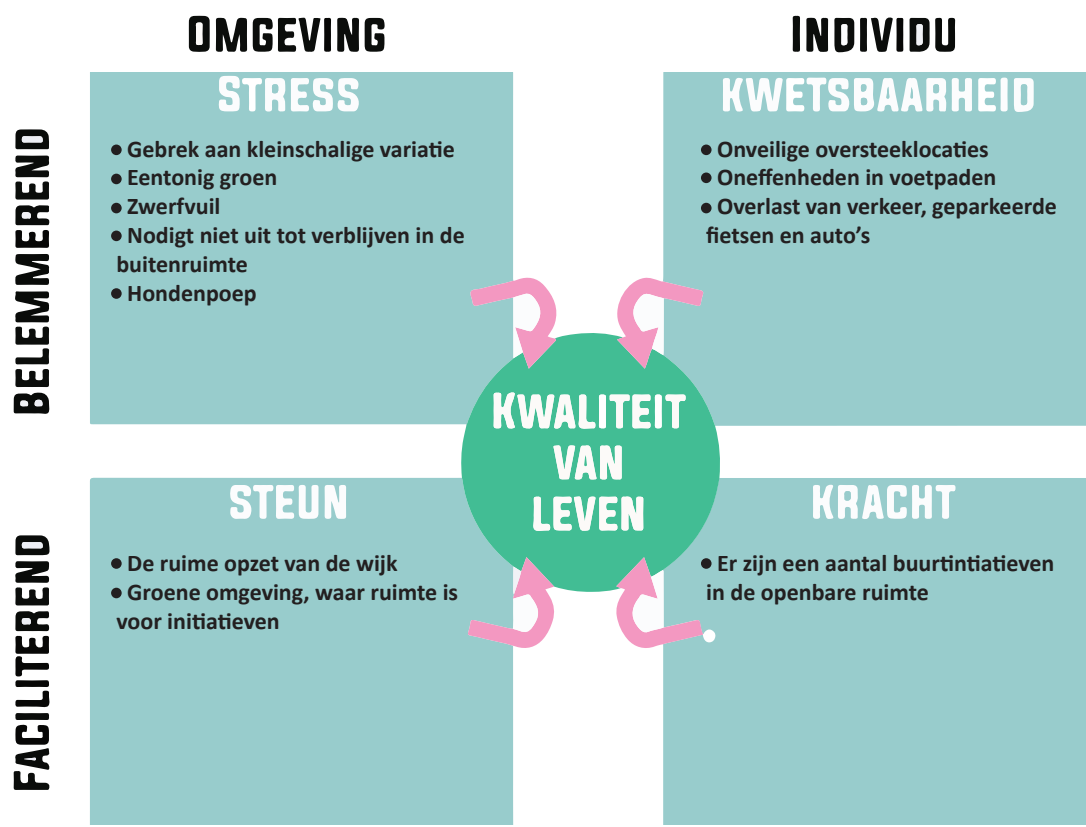
punt, waarbij vooral gekeken moet worden naar de aantrekkelijkheid van de openbare ruimten. Ook uit Amerikaans onderzoek blijkt dat er een verband is tussen de kwaliteit van de openbare ruimte en het aantal activiteiten in de openbare ruimte georganiseerd door ouderen (Michael et al., 2006). Uit gehouden interviews blijkt ook dat er een gemis is aan activiteiten in de openbare ruimte al wordt dit vaak samengebracht met opmerkingen over de grote hoeveelheid aan zwerfvuil. Het zwerfvuil maakt het minder aantrekkelijk om activiteiten te organiseren in deze openbare ruimte. Activiteiten in de wijk moeten steun bieden aan de kwaliteit van leven, op dit moment wordt het gebrek aan activiteiten nog als stressvol gezien. Ook het imago van de wijk kan als belemmerend en stressvol worden gezien. In de jaren negentig van de vorige eeuw was het imago van de Oosterparkwijk niet goed.

Er waren doordat het voetbalstadion midden in de woonwijk lag veel rellen die gepaard gingen met hooliganisme die de wijk vaak negatief in het nieuws bracht. Mensen wilden hierdoor niet in de Oosterparkwijk wonen en de woningen werden bezet door mensen uit lagere sociale klassen die ook weer overlast veroorzaakten. Ook al is het stadion nu weg en heeft de gemeente Groningen een positieve stimulans gegeven aan het wijk imago, denken de oudere inwoners van de wijk nog steeds dat het imago

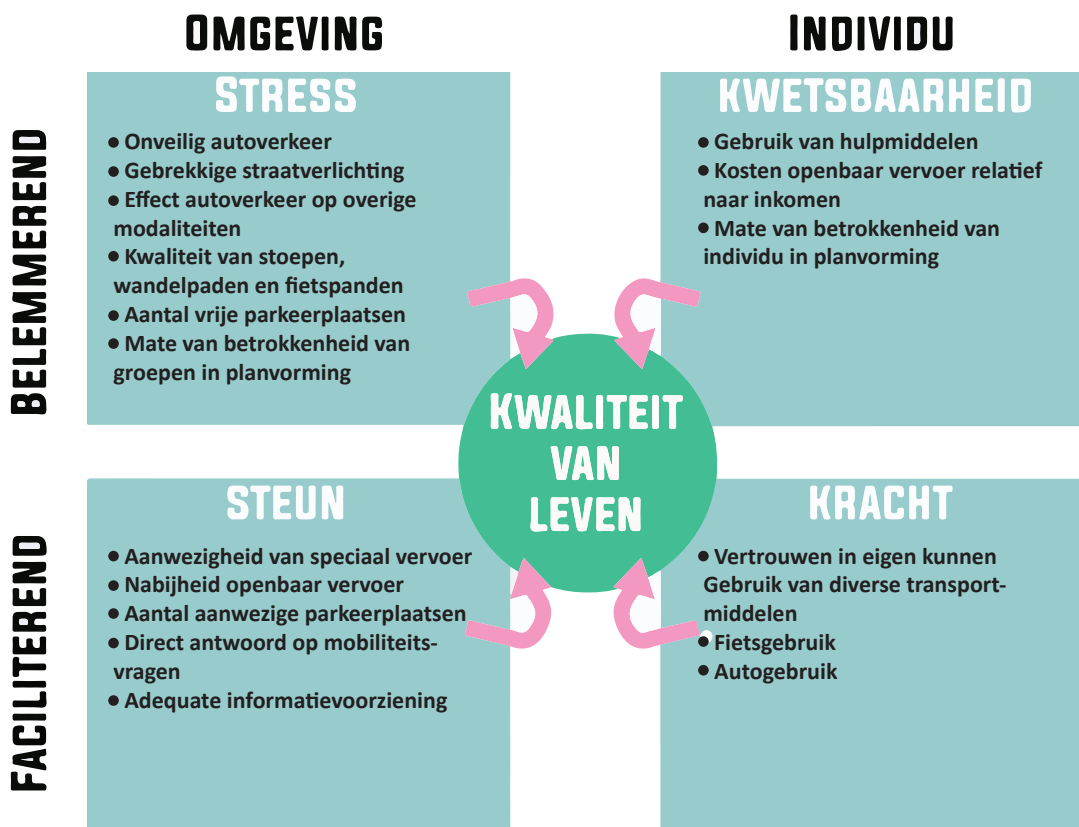
slecht is. Aangezien het imago van de wijk een perceptie van mensen is, is het moeilijk om daar directe oplossingen voor te bedenken.

De laatste factor die voor de openbare ruimte als belemmerend wordt genoemd is of de openbare ruimte als comfortabel wordt ervaren. Uit de interviews blijkt dat een deel van de oudere bewoners van de wijk zich niet op hun gemak voelen in de openbare ruimte. Dit negatieve gevoel

van comfort heeft een belemmerend effect op de individu. Ouderen die aangeven de openbare ruimte in de Oosterparkwijk niet comfortabel te vinden, lopen tegen obstakels aan om deze ruimte te bezoeken. Het verkeerd parkeren van fietsen of auto's kan een oudere belemmeren in het dagelijkse doen en laten. Bewustwording hiervan onder andere doelgroepen draagt bij aan de verbetering van het comfort in de openbare ruimte.

Figuur 12 SSKK-model gericht op de openbare ruimte in de Oosterparkwijk

Figuur 13 SSKK-model gericht op mobiliteit in de Oosterparkwijk

SSKK MODEL VOOR MOBILITEIT

De meeste respondenten geven aan dat na achten niet meer naar buiten te gaan. Dit is niet per se door een gebrek aan straatverlichting maar 'op advies van de televisie'. De mate waarin veiligheid ervaren wordt is een voorwaarde voor de mate waarin een individu zich mobiliseert. Verder zijn er op mobiliteitsgebied klachten over de veiligheid van de Zaagmuldersweg door het drukke verkeer. Op deze weg is geen apart fietspad aanwezig, wat voor fietsers een onveilig gevoel kan opleveren.

Uit de literatuur blijkt dat de beschikbaarheid van vervoer en andere faciliteiten van belang zijn om mobiel te kunnen blijven. Omdat ouderen, om langer mobiel te blijven, gebruik maken van een auto is het belangrijk dat deze in de buurt kan worden geparkeerd. Mocht dit al snel een grote afstand bevatten dan vormt dit een drempel tot gebruik. Uit interviews blijkt dat in de buurt van de woning parkeren een probleem is. Met oog op het duurzaamheidsaspect is de fiets een belangrijke modaliteit. Daarom heeft de wijk, maar ook zeker de stad belang bij een goede fiets infrastructuur (PBL, 2013). Het speciaal vervoer, dat voor ouderen een hulpmiddel zou moeten bieden, wordt door ouderen met een gemengd beeld bekeken. Het vervoer wordt door een deel van de ouderen als niet efficiënt en duur ervaren. De bus moet ver van tevoren gereserveerd worden en is niet punctueel. Dit geeft ouderen het gevoel van afhankelijkheid.

Anderen zien dit speciaal vervoer juist heel positief. Vooral de deel-taxi wordt als fijn ervaren omdat ook de kosten gedeeld kunnen worden. De informatie over openbaar en speciaal vervoer wordt vaak via internet aangeboden, uit de gehouden interviews kwam naar voren dat ouderen hier geen gebruik van maken. Een respondent gaf aan door het WIJ-team te zijn geïnformeerd over het speciaal vervoer. Ook opvallend is dat bij alle bushaltes in de Oosterparkwijk digitale schermen staan, behalve bij de Oosterparkheem. Real-time informatievoorziening is op deze locatie niet aanwezig.

Mobiel zijn is voor ouderen een middel om sociaal actief te blijven. Vertrouwen in het eigen kunnen is daarbij van belang. Valtrainingen kunnen een praktische invulling zijn voor het opbouwen van vertrouwen (Okubo et al., 2014; Rubenstein et al., 2000). Ouderen in de Oosterparkwijk gaven aan hier niet van af te weten. Daarnaast worden er in de Oosterparkwijk ook geen valtrainingen aangeboden. In figuur 13 is het SSKK-model op gebied van mobiliteitsbeleving te zien.

SSKK MODEL VOOR DE WONINGVOORRAAD

Het stimuleren van ouderen om naar een seniorenwoning te verhuizen is een mogelijkheid om de doorstroming van woningen stimuleren. De gezinswoningen komen dan weer vrij voor daadwerkelijk gezinnen.

Echter kan deze doorstroming de leeftijds-vriendelijkheid van een wijk beïnvloeden omdat het aan seniorenwoningen in een wijk kan ontbreken en ouderen dan naar een andere wijk moeten verhuizen.

Wanneer ouderen minder vitaal zijn stromen zij vaker door naar verzorgings-tehuizen. In de Oosterparkwijk ervaren de minder vitale ouderen dat er genoeg mogelijkheid is om door te stromen naar dit andere woontype. Bewoners van deze complexen geven aan dat zij vrij snel na hun aanvraag een woning toegewezen kregen.

Voor de aanpasbaarheid van woningen geldt dat dit per geval specifiek is en dat daarmee sprake is van een complex vraagstuk. Kleine aanpassingen als het plaatsen van een drempelhulp zijn makkelijk aan te pakken en is daarmee een kracht voor de woningvoorraad. Echter zijn grotere aanpassingen als het installeren van een traplift een groter obstakel. Ook het gebrek aan liften in een stapel woning geeft oudere bewoners in verschillende gevallen het gevoel dat zij de woning moeten verlaten wanneer ze niet meer zelfstandig trap kunnen lopen. Vooral woningen uit de jaren '30 worden door de bewoners en door de gemeente omschreven als 'hokkerig' en moeilijk aanpasbaar.

Uit gesprekken met de woningcorporatie Nijestee is gebleken dat op wooncomplex niveau een aantal aandachtspunten zijn. Zo is een deel van de woningvoorraad in de wijk verouderd, dit bedraagt zo'n 30% van de woningvoorraad. De veroudering uit zich in het feit dat de woningen niet meer voldoen aan de huidige maatstaven. De woningcorporatie is momenteel bezig met een project waarin zij trachten de wijk te verduurzamen en de kwaliteit van de woningen weer niveau te krijgen. Bij een deel van de woningen zullen niet alle problemen worden verholpen, door beperkte middelen of beperkte aanpasbaarheid van deze woningen.

Zo is het gemiddelde inkomen in de Oosterparkwijk met 18.000 euro beduidend lager dan het landelijk gemiddelde van 23.500 euro. Gemiddeld besteden mensen 33.2% van het inkomen aan huur. Dit betekent dat in de Oosterparkwijk gemiddeld 450 euro aan huur besteed kan worden per maand. Woningen die Nijestee momenteel aanbieden zijn vanaf 480 euro. Verhuizen zal voor een deel van de Oosterparkwijkbewoners financieel ongunstig zijn. Ouderen blijven veelal in hun huis wonen, omdat zij aangeven dat wanneer zij verhuizen de huur mogelijk met 100 tot 200 euro stijgt. Hierdoor moeten ouderen een groter deel van hun inkomen besteden aan de huur, waardoor bezuinigd zal moeten worden op andere essentiële zaken. Dit kan leiden tot een vermindering in de gezondheid en kan daardoor een negatieve impact hebben op het welzijn en de leef kwaliteit van ouderen.

Figuur 14 Het SSKK-model gericht op de woningvoorraad in de Oosterparkwijk

Figuur 15 Het SSKK-model gericht op sociale verbondenheid in de Oosterparkwijk

SSKK MODEL VOOR SOCIALE VERBONDENHEID IN DE OOSTERPARKWIJK

Figuur 15 laat het SSKK-model zien dat zich richt op de sociale verbondenheid in de Oosterparkwijk. Doormiddel van digitale inventarisatie (zie pagina 44) is onderzocht wat er in de Oosterparkwijk gedaan wordt aan lokale initiatieven. Op internet kwamen zeer veel initiatieven naar voren, echter bleek na gesprekken met de respondenten dat een deel van de aangeboden activiteiten niet meer wordt georganiseerd. Een vaker genoemd probleem dat dit veroorzaakt is het wegvallen van subsidie en ondersteuning vanuit de gemeente.

Moeizame communicatie met de gemeente wordt ook als knelpunt gezien, de moeilijke communicatie werkt demotiverend om initiatieven op te zetten. Niet alle respondenten geven echter aan dat ze gebruik willen maken van initiatieven in de Oosterparkwijk, ook als dit meer op hun interesses zou aansluiten.

Voor het onderhouden van zwakkere banden zijn naast lokale activiteiten ook de aanwezigheid van winkels, parken en kerken belangrijk. Vooral de parken zijn in de Oosterparkwijk rijkelijk aanwezig. In gesprekken met de bewoners kwam naar voren dat men erg tevreden is over de kwantiteit en kwaliteit van de parken. Echter is er de mogelijkheid ze meer aantrekkelijker te maken door meer bankjes te plaatsen.

Deze ontbreken nu, of zijn geplaatst in minder aantrekkelijke delen van de parken. De plekken zijn van belang voor het onderhouden van de zwakke banden in de omgeving. Ook kerken bieden een faciliterende werking voor het vormen van zwakke banden/ties. De drie kerken in de Oosterparkwijk dragen hier goed aan bij, door de wekelijkse dienst waar gesprekken ontstaan die banden onderhouden. Naast het vormen van zwakke banden kunnen banden ook groeien en sterke banden ontstaan. Daarnaast wordt er vanuit de kerk-gemeenschap ook aandacht besteed aan de oudere leden van de kerk, dit door middel van ouderenbezoeken.

Omdat ouderen naarmate ze ouder worden steeds meer banden hebben die mogelijk wegvallen is naast het contact met eigen generatie ook contact nodig met jongere generaties. De oudere bewoners van de Oosterparkwijk geven aan dat er weinig interactie plaats vindt tussen de oudere generatie en de jongere generaties. De beperkte mening van generaties wordt door de respondenten niet als probleem aangegeven, behalve de overlast die studenten soms kunnen veroorzaken.

SSKK MODEL VOOR MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE EN WERKGELEGENHEID

Zoals al eerder aangegeven worden initiatieven in de wijk als faciliterend gezien voor de sociale contacten die de bewoners van de wijk hebben.

Ook organiseren van deze initiatieven door middel van vrijwilligerswerk of andere werkgelegenheid draagt bij aan de participatie in de wijk. Wanneer deze goed is afgestemd op de interesses van de bewoners worden zij ook sneller gestimuleerd om hieraan bij te dragen. In de Oosterparkwijk bestaan verschillende mogelijkheden om op actieve wijze te participeren als het gaat om vrijwilligerswerk (zie figuur 16).

Het informeren van ouderen over waar en wanneer activiteiten plaatsvinden is van belang voor de opkomst. Het Treslinghuis wordt door respondenten aangegeven als plek waar men zich van informatie kan voorzien. Respondenten gaven dan ook aan dat ze hier regelmatig naartoe gaan om op de hoogte te blijven van wat er in de wijk wordt georganiseerd.

Ook de wijkkrant die 5 a 6 keer per jaar wordt uitgegeven is een bron van informatie voor de bewoners van de Oosterparkwijk.

Vrijwilligerswerk geeft ouderen het gevoel dat ze nuttig zijn. Deelnemers van de Martinizorg voorleesdag geven naast zich nuttig te voelen aan op deze dag van de aanwezigheid van kinderen te genieten. Ook het oppassen kleinkinderen wordt als een nuttige en prettige bezigheid ervaren omdat ze op die manier een rol kunnen blijven spelen in de familie.

Figuur 16 Het SSKK-model gericht op maatschappelijke participatie en werkgelegenheid in de Oosterparkwijk

ONTWERPCONDITIES NAAR EEN LEEFTIJDVRIENDELIJKE WIJK:

Uit de voorgaande hoofdstukken blijkt dat bij het realiseren van een leeftijdsvriendelijke Oosterparkwijk veel verschillende factoren spelen.

In dit hoofdstuk bespreken we de bevindingen en aanbevelingen. We presenteren een aantal ontwerpcondities die bij kunnen dragen aan de ontwikkeling van een leeftijdsvriendelijke wijk. Een deel van deze condities is generiek van aard. Dat wil zeggen dat ze voor meerdere van de onderzochte thema's relevant zijn. Een ander deel van de condities is specifiek voor één van de uitgelichte thema's.

De ontwerpcondities zijn zoveel mogelijk voorzien van voorbeelden. Deze voorbeelden zijn ter illustratie en zijn niet bedoeld om specifieke interventies voor te schrijven. Het is immers aan de ontwerpteams van WHO CARES om vernieuwende en haalbaar oplossingen te presenteren.

GENERIEKE ONTWERPCONDITIES VOOR EEN LEEFTIJDVRIENDELIJKE WIJK

Betrek ouderen bij het ontwerp, de uitvoering en het beheer

Over ouderen wordt vaak gesproken als één groep. Verleidelijk, maar het zet ons op het verkeerde been wanneer het gaat om het ontwerpen van interventies voor een leeftijdsvriendelijke wijk. Ook Lager et al. (2014) benoemen de diversiteit van ouderen, de verschillen in generaties en op persoonlijk niveau.

Verschillende ouderen hebben, hoe verrassend, verschillende behoeften. Daarom is het belangrijk ouderen niet over één kam te scheren.

Een manier om inzicht te krijgen in de behoeften van diverse groepen ouderen, is door met deze verschillende ouderen in gesprek te gaan. Het helpt in de idee-ontwikkeling voor een leeftijdsvriendelijke wijk. Daarnaast waarderen veel ouderen het wanneer ze de kans krijgen om te participeren in de gemeenschap. In de ontwerpfase kan gebruik gemaakt worden van de input ouderen generaties, maar ook tijdens de uitvoering van plannen. Hun feedback kan helpen de plannen beter te implementeren. Eventuele problemen komen dan eerder aan het licht, zodat aanpassingen direct kunnen worden doorgevoerd.

Ouderen kunnen ook een rol vervullen in het beheer van de openbare ruimte of voorzieningen, dan wel in de organisatie van activiteiten. Uit de analyses blijkt bijvoorbeeld dat ouderen graag meer variatie in de groenvoorzieningen zouden zien. Dit kan samen met geïnteresseerde ouderen worden opgepakt. De variatie aan beplanting en de voorzieningen wordt vergroot daar waar ouderen zelf een beheertaak op zich nemen. Dat maakt de financiële haalbaarheid groter, terwijl de betrokken ouderen actief zijn in de wijk. In tweede instantie zou het project de contacten tussen generaties kunnen bevorderen wanneer ook andere leeftijdsgroepen aanhaken.

Pas informatievoorziening aan op behoeften van ouderen

Een goede informatievoorziening helpt ouderen om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen in de wijk. Daarbij is de wijze waarop deze informatie wordt aangeboden belangrijk. Zo wordt door ouderen aangegeven dat een traditionele vorm van informatievoorziening bij hen de voorkeur heeft. Hierbij kan gedacht worden aan het organiseren van bijeenkomsten maar ook het informeren via krant, brochures en wijkbladen. Het internet wordt wel gebruikt als een manier om aan informatie te komen, maar in mindere mate dan wat vaak van de samenleving wordt verwacht.

Een goede informatievoorziening draagt bij aan het gevoel van ouderen dat zij een onderdeel zijn van de samenleving. Het stelt ze in staat op de hoogte te blijven van wat er gaande is in de wijk en voelen zich daardoor meer onderdeel van de gemeenschap. Daarnaast verlaagt het de drempel voor ouderen zelf om deel te nemen aan activiteiten of informatie-avonden. Dit bevordert het gevoel van zelfredzaamheid doordat het hen minder afhankelijk maakt van informatie die anderen hen moeten geven.

Neem belemmeringen voor de mobiliteit van ouderen weg

- Nabijheid van vervoersmiddelen en voorzieningen

Gebruik kunnen maken van een eigen auto heeft voor ouderen veel invloed op hun mobiliteit. De auto vergemakkelijkt het afleggen van grotere afstanden en vergroot de mogelijkheid om er op uit te gaan. Uit de verschillende analyses blijkt daarom dat ouderen het lastig vinden dat zij hun auto moeilijk kwijt kunnen in de wijk. Niet omdat er daadwerkelijk te weinig parkeergelegenheid is, maar doordat deze wordt gebruikt door bezoekers en forensen.

Figuur 17 Hinder op de voetpaden

Ouderen kunnen er dus minder makkelijk zelf op uit en voor vrienden en familie van elders is lastiger om langs te komen. Er is al eens sprake geweest van het invoeren van parkeervergunningen.

De kosten hiervan zijn echter voor veel inwoners relatief hoog en daarom niet wenselijk. Toch zal voor het creëren van een leeftijdsvriendelijke wijk aandacht moeten zijn voor barrières in de mobiliteit van ouderen.

Daarbij is het van belang om naast de parkeervoorzieningen voor auto's ook die voor fietsen in ogenschouw te nemen. Er lijkt een gebrek aan fietsenstallingen in de wijk. Veel fietsen worden daardoor maar ergens neergezet en dit levert veel hinder op de voetpaden (zie figuur 17).

Figuur 18 Gebrek aan veilige oversteekplaatsen

- *Veiligheid en toegankelijkheid*

Naast de hierboven genoemde belemmeringen qua mobiliteit is ook aandacht nodig voor de manier waarop de wijk voorzieningen bereikbaar zijn voor ouderen en mindervaliden.

In de openbare ruimte rondom de voorzieningen is er een gebrek aan veilige oversteekplaatsen (zie figuur 18).

Omdat juist deze plekken de zelfredzaamheid van ouderen beïnvloeden, is het belangrijk dat deze op een veilige en gemakkelijke manier voor hen bereikbaar zijn.

Gesprekken met minder vitale ouderen kunnen op eenvoudige wijze inzicht bieden in de problemen die zij ervaren. Wellicht is met kleine aanpassingen de toegang tot voorzieningen al te verbeteren.

SPECIFIEKE ONTWERPCONDITIES VOOR EEN LEEFTIJDVRIENDELIJKE WIJK

Strategisch beheer van en investeren in de woningvoorraad

In de Oosterparkwijk is er een grote voorraad aan sociale huurwoningen. De woningcorporaties kunnen daarom grote invloed hebben op de leeftijds-vriendelijkheid van de wijk. Bijvoorbeeld door de woningvoorraad geschikt te maken voor de veranderende behoeften van ouderen. Door leeftijds-vriendelijk bouwen samen te nemen met de verduurzamingsprogramma's van corporaties, kunnen twee vliegen in een klap worden geslagen.

Door deze woningen vervolgens selectief toe te wijzen hebben meer ouderen de kans om in een voor hen geschikte woning te wonen. Maar niet alleen de corporaties hebben invloed op de leeftijdsvriendelijkheid van woningen in een wijk. Ook voor particuliere woningen geldt dat deze gemakkelijk aanpasbaar moeten zijn.

Door standaard verbouwpakketten te ontwikkelen met bouwbedrijven en zorg-verzekeraars wordt het voor de individu makkelijker om de eigen woning aan te passen.

Op orde brengen van voetpaden, straten en pleinen

Al sinds het ontstaan van de Oosterpark-wijk wordt de wijk gekenmerkt door veel groen en openbare ruimte. Over het algemeen draagt dit bij aan het leef plezier van bewoners. Toch ervaren veel ouderen regelmatig ongemakken in de openbare ruimte. Daarbij gaat het vooral om de looppaden. Deze hebben veelal hoge stoepranden en daarnaast zijn de stoepen smal en hebben ze regelmatig oneffenheden. Een verbreding van de voetpaden en een verlaging van de stoepranden is voor mensen die gebruik maken van een rolstoel of rollator daarom wenselijk.

Verder kunnen kleine aanpassingen in de openbare ruimte, zoals het beter plaatsen van bankjes, bijdragen aan een prettiger gebruik van deze ruimte (zie figuur 19 & 20). Wederom is het in gesprek gaan met ouderen een mogelijkheid om dergelijke problemen makkelijker aan het licht te brengen.

Figuur 19 Aantrekkelijk groen

Plekken voor intergenerationale verbinding

De wijkvernieuwing die door de jaren heen al heeft plaatsgevonden in de Oosterparkwijk, heeft gentrificatie in de wijk gestimuleerd.

Dit lijkt een verminderd gevoel van saamhorigheid in de buurt tot gevolg te hebben (Meijering & Lager, 2014). Ontmoeting en verbinding in de wijk worden als minder vanzelfsprekend beschouwd.

Een buurthuis stimuleert tot participeren en meedoen aan activiteiten. Het Treslinhuis, dat midden in de wijk staat is een multifunctioneel wijkcentrum en dient momenteel wel als ontmoetingsplek in de wijk. Het is echter geen echt buurthuis. Door daadwerkelijk een buurthuis te realiseren met een 'open' imago wordt voorkomen dat ouderen in een sociaal isolement raken.

Figuur 20 Verkeerd geplaatste bankjes

Een buurthuis dient als ontmoetingsplek voor verschillende generaties. Doordat in buurthuizen verschillende generaties elkaar ontmoeten is het voor ouderen mogelijk hun traditionele kennis, vaardigheden en ervaringen door te geven aan jongere generaties, die op hun beurt ouderen kunnen helpen bij het verschaffen van informatie (Emlet & Moceris, 2011; WHO 2007). Op deze manier kan het tot stand komen van intergenerationale verbanden worden gestimuleerd.

Bij het organiseren van activiteiten moet wel rekening gehouden worden met het belang van een divers aanbod aan activiteiten. Met een groot aanbod worden meer mensen gestimuleerd om deel te nemen aan een deel van deze activiteiten. Dit bevordert de interactie tussen mensen. Door de organisatie van activiteiten in handen te laten van de ouderen zelf, hebben zij ook meer invloed op het aanbod van activiteiten.

CONCLUSIE

Leeftijdsvriendelijke wijken dragen bij aan het goed functioneren van een stad. Het creëren van die wijken is een opgave die met de verdere vergrijzing van de onze samenleving alleen maar relevanter wordt. Het vraagt om een beter begrip voor de wensen en behoeften van ouderen. Met behulp van dit boekje hopen we daar een bijdrage aan te leveren. De vele verschillende factoren die van invloed zijn op de leeftijds-vriendelijkheid van een wijk, vragen om een integrale aanpak. Daarom de oproep aan de ontwerpteam van Who Cares om naast fysieke aspecten ook aandacht te hebben voor sociale aspecten.

Een belangrijk aspect dat naar voren kwam in onze analyses is de diversiteit van ouderen binnen de wijk. Hun perspectieven, ervaringen en fysieke en mentale gesteldheid loopt sterk uit een. Daarmee zijn ook hun behoeften en wensen divers. Een leeftijdsvriendelijke wijk doet zoveel mogelijk recht aan deze diversiteit. Een uitdrukkelijk advies is ouderen zoveel mogelijk te betrekken bij de zoektocht naar een meer leeftijds-vriendelijke wijk. Hun input geeft beter zicht op de verschillende ervaringen die zij hebben en levert concrete, en soms eenvoudig uit te voeren, ideeën op. Even zo belangrijk is dat veel ouderen het waarderen te participeren in de plan-ontwikkeling en uitvoering. Het draagt bij het gevoel onderdeel te zijn van de gemeenschap en kan de zelfredzaamheid vergroten.

Dit onderzoek heeft zich specifiek gericht op de Oosterparkwijk in Groningen. In Nederland zijn er veel soortgelijke wijken gebouwd. Al is geen enkele wijk hetzelfde, veel aspecten zullen ook op andere plekken spelen.

Dit onderzoek kan daarom wellicht ook inspiratie bieden voor de ontwikkeling van leeftijdsvriendelijke wijken op andere plekken in Nederland.

Daarbij dient echter wel altijd de context van de wijk en eveneens de geschiedenis van de wijk in acht te worden genomen. Het ontstaan van een wijk en de context is vaak bepalend voor welke interventies kansrijk zijn en welke niet.

Zo hebben bijvoorbeeld vroegere, maar nooit uitgevoerde, plannen geleid tot het ontstaan van de grote parken in de Oosterparkwijk en deze hebben een grote invloed op hoe er in de wijk naar de openbare ruimte wordt gekeken.

Er valt nog veel te winnen in het creëren van een prettige leefomgeving voor jong én oud. Met deze publicatie hopen we inzicht te hebben gegeven in de factoren die hierbij een rol spelen en het denken over leeftijdsvriendelijke wijken te stimuleren.

LITERATUURLIJST

- Allen, S. (2008) Finding Home: Challenges Faced by Geographically Mobile Families. *Family Relations*. 57(1), 84-99.
- Alley, D., Liebig, P., Pynoos, J., Banerjee, T. & Choi, I.H. (2007). Creating Elderly-Friendly Communities: Preparations for an Ageing Society. *Journal of Gerontological Social Work*, 49(1-2), 1-18.
- Buffel, T., Demeere, S., Donder, L. de & Verté, D. (2011). Fysieke, sociale en psychologische dimensie van de woonomgeving: Ouderen aan het woord over hun verbondenheid met de buurt. *Tijdschrift voor Sociologie*, 32(1), 59-87.
- Bureau Vrijthuis. (2015) Woonmonitor 2015. Een landelijk onderzoek naar wensen en behoeften van ouderen ten aanzien van wonen. Geraadpleegd op 26 april 2017 via <https://www.pcob.nl/wp-content/uploads/2015/04/Woonmonitor-2015-openbare-editie-V3.pdf>
- Carr, S., Francis, M. Rivlin, L.G. and Stone, A.M. (1992). Public space. *Cambridge University Press*.
- CBS, (2015). Kerncijfers wijken en buurten 2015, Geraadpleegd op 30-04-2017 via: <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLN-L&PA=83220ned&D1=35>
- Clarke, P. & Nieuwenhuijsen, E. R. (2009). Environments for healthy ageing: a critical review. *Maturitas*, 64(1), 14-19.
- Doorten, I. & Meurs, P. (2015). Ruimte voor redzaamheid, TSG, 93 (4), 117-118.
- Emlet, C.A. & Moceris, J.T. (2011) The Importance of Social Connectedness in Building Age-Friendly Communities. *Journal of Aging Research*. 2012, 1-9
- Fiedler, M. (2007). *Older people and public transport, challenges and chances of an ageing society*. Köln: Rupperecht Consult.
- Francis, J., Wood, L.J., Knuiman M. and Giles-Corti, B. (2012). Quality or quantity? Exploring the relationship between Public Open Space attributes and mental health in Perth, Western Australia, *Social Science & Medicine* 74 (2012) 1570-1577
- Galle, M. & Wagt, M. van der (2007). Oude mensen zwakste schakel in woonomgeving. *City Journal*, 9, 26-30.
- Gehl, J. (2001). Life Between Buildings, Copenhagen: *The Danish Architecture Press*
- Gemeente Groningen. (2016). *Bestemmingsplan Oosterparkwijk*, openbare ruimte. Geraadpleegd op 02-03-2017 via <https://plannen.groningen.nl>

Gemeente Groningen. (z.d.). *Bestemmingsplan Oosterparkwijk*. Hoofdstuk 3 Ruimtelijke functionele structuur. Geraadpleegd op 04-03-2017, via http://plannen.groningen.nl/ro-online/plannen/NL.IMRO.0014.BP489Oosterparkwijk-/NL.IMRO.0014.BP489Oosterparkwijk-oh01/t_NL.IMRO.0014.BP489Oosterparkwijk-oh01_3.1.html

Gilroy, R. (2008). Places that Support Human Flourishing: Lessons from Later Life. *Planning Theory & Practice*, 9(2), 145-163.

Granovetter, M. (1973). The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology*, 78, 1360-1380.

Hastings, A. (2009). Neighbourhood Environmental Services and Neighbourhood 'Effects': Exploring the Role of Urban Services in Intensifying Neighbourhood Problems, *Housing Studies*, 24 (4), 503-524.

Hines (2001). Online American Society of Landscape Architects Newsletter.
Iwarsson, S., Löfqvist, C., Oswald, F., Slaug, B., Schmidt, S., Wahl, H.W., Tomsone, S., Himmelsbach, I & Haak, M. (2016). Synthesizing ENABLE-AGE Research Findings to Suggest Evidence-Based Home and Health Interventions. *Journal of Housing for the Elderly*, 30(3), 330-343.

Jonghe, F. de, Dekker, J., Goris, C. (1997) *Steun, Stress, Kracht en Kwetsbaarheid in de psychiatrie*. Assen: Van Gorcum.

Lager, D., Van Hoven, B. & Huigen, P. P. (2014). Understanding older adults' social capital in place: Obstacles to and opportunities for social contacts in the neighbourhood. *Geoforum*, 9, 87-97.

Lange, P. & Witter, Y. (2014). Hoe ouderen steeds diverser wonen, *Geron*, 16(3), 54-57.

Mendes de Leon, C.F., Cagney, K.A., Bienias, J.L., Barnes, L.L., Skarupski, K.A., Scherr, P.A. & Evans, D.A. (2009). Neighborhood Social Cohesion and Disorder in Relation to Walking in Community-Dwelling Older Adults, *Journal of Aging and Health*, 21 (1), 155-171.

Merkens, K. (2015). *Denken senioren al 'oud of the box'?* Geraadpleegd op 14-03-2017 via <http://langerthuisineigenhuis.com/wp-content/uploads/2016/06/Rapport-Via-Latus-Zorg-en-Wonen-3.pdf>

Meulenkamp, T., Hoek, L. van der & Cardol, M. (2011). *Deelname aan de samenleving van mensen met een beperking en ouderen*. Rapportage participatiemonitor 2011. Utrecht: Nivel.

Michael, y., Green, M. & Farquhar, S. (2006). Neighborhood design and active aging. *Health & Place*, 12(4), 734-740.

Meijering, L. & Lager, D. (2014). Home-making of older Antillean migrants in the Netherlands. *Ageing and Society*, 34, 859-875Morrow-Howell, N., Hinterlong, J., Rozario, P. A., & Tang, F. (2003). Effects of volunteering on the well-being of older adults. *Journal of gerontology: social sciences*, 58, 137- 145.

Murray, A.T., Davis, R., Stimson, R.J. & Ferreira, L. (1998). Public Transport Accessibility. *Transportation Research Part D: Transport and Environment* 3(5), 319-328.

Naaldenberg, J., Vaandrager, L., Koelen, M. Leeuwis. C. (2012). Ageing Populations' Everyday Life Perspectives on Healthy Aging: New insights for Policy and Strategies at the Local Level, *Journal of Applied Gerontology*, XX (X), 1-23.

Oh, J.H. (2003). Assessing the Social Bonds of Elderly Neighbors: The roles of Length of Residence, Crime Victimization and Perceived Disorder. *Sociological Inquiry*, 73(4), 490-510.

Okubo, Y., Osuka, Y. & Jung, S. (2014). The effects of walking on physical and psychological fall-related factors in community-dwelling older adults: a walking versus balance program. *Journal of Physical Fitness and sports Medicine*, 3(5), 515–524.

Ouderenfonds (2017) *Feiten en cijfers*. Geraadpleegd op 26-04-2017 via <https://www.ouderenfonds.nl/onze-organisatie/feiten-en-cijfers/>

Pasaogullari, N. & Doratli, N. (2004). Measuring accessibility and utilization of public spaces in Famagusta, Cities, 21 (3), 225-232. Planbureau voor de leefomgeving (PBL) (2013). *Vergrijzing en ruimte*; gevolgen voor de woningmarkt, vrijetijdsbesteding, regionale economie en mobiliteit. Rapport 450. Den Haag: Planbureau voor de leefomgeving.

Platform GRAS. (2014). Staat in Groningen, kunst en architectuur in Stad. Geraadpleegd op 02-03-2017 via <https://staatingroningen.nl>

Project for Public Space, (2000). How to turn a place around? New York: Project for Public Spaces.

Rikkengaa, E. (2014). Knelpunten leefomgeving ouderen in kaart gebracht. *Geron*, 16 (3), 66-68.

RIVM, (2012). *Meedoen door toegankelijke omgeving: Een verkenning van omgevingsmaatregelen om participatie van chronisch zieken of lichamelijk beperkten te stimuleren*. Geraadpleegd op 15-02-2017 via http://kcco.nl/doc/kennisbank/meedoen_door_toegankelijke_omgeving.pdf

Rosso, A. L., Auchincloss, A. H. & Michael, Y. L. (2011). The urban built environment and mobility in older adults: a comprehensive review. *Journal of aging research*, 2011.

Rubenstein, L., Josephson, K., Trueblood, P., Loy, S., Harker, J., Pietruszka, F. & Robbins, A. (2000). Effects of a group exercise program on strength, mobility and falls among Fall-prone elderly men. *Journal of gerontology*, 55(6), 317-321.

Sirgy, M.J., Cornwell, T. (2002). How neighborhood features affect quality of life, *Social Indicators Research*, 59, 79-114.

SCP (Sociaal Cultureel Planbureau). (2015). *De WMO in beweging*. Den Haag.

Steverink, N., & Lindenberg, S. (2006). Which social needs are important for subjective well-being? What happens to them with aging? *Psychology and aging*, 21, 281-290.

Tinker, A. & Ginn, J. (2015). *An age-friendly city – how far has London come?* London: King's College.

Toepoel, V. (2012). Ageing, Leisure, and Social Connectedness: How could Leisure Help Reduce Social Isolation of Older People? *Social indicators research*, 113(1), 355-372.

Vegter, M. (2006). *Vergrijzing: corporaties een zorg? Een onderzoek naar de manier waarop woningcorporaties met hun woningvoorraadbeleid inspelen op vervrijzing*. Gouda: Habiforum.

Waldinger, R. (2015). Wat maakt een leven goed? Lessen uit het langstlopende onderzoek naar geluk, *TEDxBeaconStreet* (2015), geraadpleegd op 18-02-2017 via: https://www.ted.com/talks/robert_waldinger_what_makes_a_good_life_lessons_from_the_longest_study_on_happiness/transcript?language=nl

Who Cares. (2017). Informatie Groningen, oosterparkwijk. Geraadpleegd op 17-03-2017 via <https://prijsvraagwhocares.nl>

World Health Organization (2007). *Global Age-Friendly Cities: a Guide*. Switzerland: Geneva.

Zhang, Z., & Zhang, J. (2015). Social participation and subjective well-being among retirees in China. *Social Indicators Research*, 123, 143-160.

MET DANK AAN

**Dit onderzoek is uitgevoerd door
studenten van de Rijksuniversiteit
Groningen.**

Revitalisatie van de Wijk 2016-2017

Sociale verbondenheid

Vera van den Bemt
Marit Gorter
Garko Kuijzer
Nina Laninga

Voorzieningen en publieke gebouwen

Mike Alma
Martijn Bentum
Jennifer Brécheteau
Susanne Brugman
Anne Groenendijk

Openbare Ruimte

Daan Doornbos
Hessel Engbrengthof
Marieke den Hertog
Simone Snoek
Joachim Wiegman

Mobiliteit

Judith Antonides
Sven van Beek
Jitske van der Heide
Lisa Katuin
Hilko Oosterhuis

Woningvoorraad

Jolien Dijkstra
Devlin Hartman
Bart Mossel
Tom Verhoeven
Twan Zomersdijk

Maatschappelijke participatie en werkgelegenheid

Bas Alferink
Freek Lier
Loes van Ulsen
Lisette Woltjer

VERANTWOORDING GEBRUIKTE ONDERZOEKSMETHODE

Voor de informatieverschaffing van dit onderzoek is gebruik gemaakt van verschillende onderzoek methoden. Er is gebruik gemaakt van:

- Literatuurstudie
- Interviews
- Focus groep gesprekken
- Enquêtes
- GIS analyse
- Observaties in de wijk

Per thema afgenomen interviews:

Sociale verbondenheid: Een focus groep interview en daarnaast nog een aantal losse interviews met bewoners van de wijk.

Voorzieningen en publieke gebouwen: vier interviews en GIS analyse.

Openbare ruimte: 20 mini-interviews gehouden, waarbij acht kwantificeerbare vragen zijn gesteld en vervolgens kwalitatieve vragen.

Mobiliteit: 15 afgenomen interviews waarvan deels in groepsverband.

Woningvoorraad: zes interviews, vier met bewoners van de wijk, één met de gemeente en één met een woningcorporatie.

Maatschappelijke participatie en werkgelegenheid: 16 interviews waarvan twee medewerkers van het zorgcentrum, één persoon van het leger des heils en de rest oudere bewoners van de Oosterparkwijk.

Digitale inventarisatie van initiatieven

Hiernaast is een overzicht weergegeven van de activiteiten waarvoor buurtbewoners zich kunnen opgeven.

Wat?	Wanneer?	Waar?	Voor wie?	Door wie?	Bron
Creatieve inloopochtend (haken, borduren, breien, kaarten maken)	Dinsdag 10:00 tot 12:00	Treslinghuis	Iedereen	Wij(k)werken	Website Treslinghuis, facebook wij(k)werken Oosterpark
Koffieochtenden	Maandag Woensdag 10:00 tot 12:00	Treslinghuis	Iedereen	Treslinghuis	Website Treslinghuis
Het Tuinteam: verricht lichte tuinwerkzaamheden	Maandag Woensdag 09:30 tot 12:00	Tuin van betreffende persoon	Mensen die hun tuin niet kunnen onderhouden	Wij Oosterpark	Website Treslinghuis
Lunchwandeling	Dinsdag Donderdag 12:15 tot 13:00	Treslinghuis in de wijk wandelen	Mensen die tussen de middag willen bewegen	Het OCG	Website Treslinghuis
Computercursus OZO	Dinsdag 13:30 tot 15:00 15:00 tot 16:30	Treslinghuis	Mensen die hulp nodig hebben met computeren	Door leden van OZO computerclub Wij Oosterpark	Website Treslinghuis en website OZO Groningen
Taalles	Maandag 09:00 tot 11:30	Treslinghuis	Mensen moeite hebben met de Nederlandse taal	Vrouwencentrum Jasmijn en het Alfa college	Website Treslinghuis
Zumba	Donderdag 13:00 en 14:15	Treslinghuis	Iedereen	Ineke Draaisma	Treslinghuis en facebook Treslinghuis
Sporten voor dames	Maandag 19:45 tot 20:45	Speeltuin vereniging Oosterpark	Vrouwen	Anita Nijdam (Speeltuin vereniging Oosterpark)	Website Speeltuinen Groningen
Thema koken: koken uit diverse culturen	Vrijdagen van 09:00 - 13:00	Speeltuin vereniging Oosterparkwijk	Iedereen	Gretha/ speeltuinverenigin g Oosterparkwijk	Website Speeltuinen Groningen
Schildersclub Liesbeth Hovenkamp		Treslinghuis	Iedereen	Liesbeth Hovenkamp	Wijkkrant Oosterparkwijk
Dagelijks twee activiteiten. Overzicht activiteiten: http://saame.nl/activiteiten/	Dagelijks, 's ochtends en 's middags	Oosterparkheem	Iedereen	Stichting Saame	Website Stichting Saame
Bij Bosshardt: Huiskamer van de Buurt. Ontmoetingsplek en verschillende activiteiten	Meerdere dagen in de week	Leger des Heils Oosterpark	Jong, oud, arm, rijk, allochtoon, autochtoon: iedereen	Leger des Heils/Bij Bosshardt	Website Leger des Heils
Grijs Genoeg(en) woonbegeleiding voor ouderen	Een of twee keer per week	Bij cliënt thuis	Iedereen van 55 jaar of ouder	Leger des Heils/Grijs Genoeg(en)	Website Leger des Heils

GRONINGER RESEARCH GROUP ON AGEING AND PLACE

Wat betekent de omgeving waarin mensen wonen en leven voor diegenen die ouder worden?

Dat is de vraag waar de onderzoekers van de Groninger research group on Ageing and Place (GAP) een antwoord op zoeken. Zij ontwikkelen kennis voor ouderen en voor organisaties die zich voor de ondersteuning van en zorg voor ouderen inzetten. Zo levert de GAP een bijdrage aan een zo hoog mogelijke kwaliteit van het dagelijks leven van ouderen, ook als zich beperkingen aandienen.

De kracht van de GAP is haar interdisciplinaire samenstelling. De onderzoekers met verschillende achtergronden brengen ieder hun eigen kennis en ervaring in. Dat stelt hen in staat de veelheid aan factoren die de wisselwerking tussen ouderen en hun omgeving beïnvloeden in samenhang te bestuderen.

Planologen willen weten hoe wijken het beste ingericht kunnen worden en op welke manier daar besluiten over genomen worden. Demografen kijken naar veranderingen in de levensloop en verhuisprocessen van ouderen.

Cultureel geografen richten zich op de manier waarop verschillende groepen ouderen de wijk beleven, zich binnen de wijk bewegen en contacten onderhouden.

Economisch geografen verdiepen zich in de betekenis van digitalisering voor ouderen in de wijk, en de functie van commerciële voorzieningen.

De onderstaande vragen geven een indruk van de onderwerpen waar de GAP aan werkt:

- Welbevinden van ouderen wordt bevorderd door goede verbinding van **formele en informele zorg**: hoe kun je Deze verbinding versterken?
- Hoe bevorder je dat ouderen hun **onafhankelijkheid** kunnen bewaren en zich sociaal gerespecteerd blijven voelen?
- Hoe kan **digitalisering** actief burgerschap rond ouderen en zorg ondersteunen?
- Hoe geven we **kwetsbaarheid** (of redzaamheid als spiegelbeeld daarvan) een meer prominente plaats in beleidsvorming?
- Het belang van laagdrempelige **ontmoetingsplekken**: hoe vinden ouderen hun weg in een openbare ruimte waar steeds meer druk op komt te staan?
- Welke bijdrage leveren **ouderen in de wijk**, welke positie hebben zij daarin, en hoe spelen professionele organisaties zoals gemeente en corporaties daar op in?
- Hoe zorg je dat mensen uit **verschillende generaties** meer voor elkaar kunnen betekenen?

De GAP heeft haar basis bij de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen. De onderzoekers doen zelf onderzoek, maar werken ook graag samen met professionals, studenten én ouderen zelf.

In enkele projecten worden ouderen daarom opgeleid tot co-onderzoekers.

Bent u nieuwsgierig of wilt u met ons samenwerken? We komen graag met u in contact.

Contactpersoon:

Dr. Aleid Brouwer / a.e.brouwer@rug.nl

STUDENT LAB